

**CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA**

**NATIONAL ANTICORRUPTION
CENTRE OF THE REPUBLIC OF
MOLDOVA**

Adresa: MD-2004, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198, mun. Chișinău, Republica Moldova
tel. (+373) 22-25-72-94, email: secretariat@cna.md

Nr. 06/2/3926 din 06.03.2024

La nr. 60 din 28.02.2024

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru modificarea articolului 12 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 4 (patru) pagini.

Director

Digitally signed by Pînzari Alexandr
Date: 2024.03.07 09:23:52 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Alexandr PÎNZARI

Ex: Daniela Carbuni, Tel. 022 257-421

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>608</u>		
"07"	<u>03</u>	<u>2024</u>
Ora _____		

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO24/9509 din 06.03.2024

la proiectul de lege pentru modificarea art.12 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este un grup de Deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate.*

Proiectul și materialele aferente au fost plasate pentru consultare publică pe pagina web oficială a Parlamentului Republicii Moldova, www.parlament.md, astfel realizând etapa de asigurare a transparenței procesului decizional statuat la art.8 lit.b) din Legea nr.239/2008, în acest sens fiind asigurat accesul părților interesate la proiectului de decizie.

Adițional, reieșind din subiectul abordat în proiectul de decizie, se consideră necesar a consulta prevederile proiectului cu Guvernul, Ministerul Finanțelor, în special cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Casa Națională de Asigurări Sociale în calitate de autorități administrative responsabile de realizarea politicii guvernamentale în domeniul asistenței și asigurărilor sociale.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative „[...] prezentul proiect de lege are drept scop stabilirea obligației Guvernului de a stabili cuantumul pensiei minime pentru limita de vârstă nu mai mic decât de 5 000 lei.”

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune modificarea art.12 alin.(1) din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, fiind propusă stabilirea prin lege a pragului minim pentru stabilirea pensiei minime pentru limită de vârstă, stabilit de către Guvern, care nu poate fi mai puțin de 5000 lei.

Prin urmare, se constată că scopul declarat de către autor în nota informativă corespunde scopului real al proiectului.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Prevederile proiectului promovează interesul beneficiarilor de pensii pentru limită de vârstă, fiind propusă stabilirea pragului minim de 5000 de lei pentru stabilirea pensiei minime pentru limită de vârstă, prin urmare fiind urmărită majorarea cuantumul pensiei minime, care la 01 aprilie 2023, a fost stabilită în valoare de 2620,62 lei. Totodată, în contextul Legii nr.499/1999, de modificările propuse se vor bucura beneficiarii de pensii de dezabilitate, alocații pentru pierderea întreținătorului, alocații pentru persoanele vârstnice și alocații pentru îngrijire, însoțire și supraveghere, întrucât la stabilirea acestora, o pondere importantă din cuantum o constituie valoarea pensiei minime pentru limită de vârstă. Prin urmare, se constată că prevederile proiectului sunt conforme interesului public.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „nota informativă care cuprinde:

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.

Nota informativă a fost elaborată potrivit rigorilor statuate la art.30 din Legea nr.100/2017, fiind specificate condițiile care au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite cu precizarea principalelor prevederi și evidențierea elementelor noi. Astfel, considerăm că nota informativă conține o justificare suficientă pentru promovarea proiectului de act normativ.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”.

Prevederile proiectului presupun cheltuieli financiare suplimentare din bugetul de stat. Potrivit anexei nr.1 la Legea nr.100/2017, la compartimentul *Fundamentarea economico-financiară* din nota informativă se descrie impactul economico-financiar, cu indicarea cheltuielilor (bugetare și nebugetare) necesare pentru implementarea prevederilor noului act normativ și, după caz, a veniturilor generate de noile reglementări. Cu toate acestea, în nota informativă anexată la proiect nu sunt indicate mijloacele financiare necesare pentru implementarea proiectului, precum și sursa acestora.

Subliniem că adoptarea inițiativei propuse urmează a fi precedată de acceptul Guvernului, în conformitate cu art.131 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova, potrivit căruia: „Orice propunere legislativă sau amendament care atrage majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern”. În sensul dat, obligativitatea existenței acceptului prealabil al Guvernului în privința amendamentelor sau propunerilor legislative care implică majorarea sau reducerea cheltuielilor, veniturilor sau împrumuturilor, constituie drept o condiție imperativă de la care legislativul nu poate deroga, iar nerespectarea acesteia constituie o încălcare a procedurii stabilite de Constituție, în materie de legiferare în domeniul bugetar. Așadar, se conturează necesitatea prezentării inițiativei propuse numai după identificarea sursei de finanțare și cu acceptul prealabil al Guvernului.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „*textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]*”

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]”.

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Proiectul reglementează sarcina Guvernului de a stabili cuantumul pensiei minime pentru limita de vârstă care să nu fie mai mic de 5000 de lei. Suplimentar, în proiect se stabilește obligația Guvernului de a adopta, în termen de 30 de zile, actele normative necesare pentru executarea prevederilor

proiectului.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Concluzia expertizei

Proiectul de act normativ a fost elaborat de un grup de deputați în Parlament, în scopul modificării art.12 alin.(1) din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, având drept obiectiv fixarea valorii minime de 5000 lei pentru stabilirea, de către Guvern, a cuantumului pensiei minime pentru limită de vârstă.

Rigorile de asigurare a transparenței decizionale au fost respectate de către autor, fiind realizată etapa prevăzută la art.8 lit.b) din Legea nr.239/2008, astfel asigurând accesul părților interesate la prevederile proiectului.

Reieșind din subiectul abordat în proiect, se stabilește necesitatea consultării prevederilor proiectului cu Guvernul, Ministerul Finanțelor și, în special, cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Casa Națională de Asigurări Sociale, în calitate de autorități administrative responsabile de realizarea politicii guvernamentale în domeniul asistenței și asigurărilor sociale.

Complementar, se constată necesitatea completării notei informative cu date privind cheltuielile necesare pentru implementarea proiectului, în corespundere cu cerințele Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, dar și în scopul evaluării presiunii asupra bugetului de stat, întru asigurarea previzibilității și sustenabilității finanțelor publice.

Adițional, luând în considerare că amendamentele propuse vor avea impact asupra bugetului public național, se relevă incidența prevederilor art.131 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova, potrivit căruia „Orice propunere legislativă sau amendament care atrage majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern”. Prin urmare, se subliniază că adoptarea inițiativei legislative urmează a fi precedată de avizul pozitiv al Guvernului, fiind o condiție imperativă de la care legislativul nu poate deroga.

06.03.2024

Digitally signed by Carbuni Daniela
Date: 2024.03.06 14:27:52 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Directoriei legislație și expertiză anticorupție:
Daniela Carbuni , Inspector principal